

Animacijska in motivacijska vloga portala www.preloka.si pri digitalnem opismenjevanju starejših prebivalcev belokranjske vasice Preloka

Primer dobre prakse

Ana Starešinič, Ana.Staresinic@gmail.com

13.04.2023

Preloka simbolno predstavlja usodo vse Slovenije in nasploh Evropske unije, kjer se podeželje stara in prazni. (Žalostna statistika za Slovenijo: v povprečju na dan ugasneta dve kmetiji!)

Še pred 100 leti je bila Preloka pomembno izobraževalno, kulturno (folklor, tamburaši, pevci, ljudski oder ...) in versko središče, s šolo, farno cerkvijo, poštnim uradom, zavarovalnico, 3 trgovinami, 3 gostilnami, sem je dnevno gravitiralo 1000 ljudi. Danes je Preloka dobesedno zdesetkana in ne premore niti 100 duš, mladih/mlajših je le za vzorec.

Že pred 17 leti (leta 2006) smo se v okviru tamkajšnjega kulturnega društva odločili vzpostaviti virtualno različico Preloke, Preloko v oblaku. V tej pretežno ruralni, izrazito starajoči se skupnosti, kjer je bila velika večina prebivalcev računalniško nepismenih, je takrat to bila precej drzna poteza. A bila je nujna. Zakaj? V okviru društva je pred tem že vrsto let delovala močna sekcija za raziskovanje in ohranjanje kulturne dediščine vasi (kulturološke, etnološke, rodoslovne, dialektološke raziskave ..., raziskave snovne in nesnovne dediščine vasi itd.). Na temelju tega gradiva smo zasnovali celo projekt: "Poskus revitalizacije vasi na temelju ohranjanja njene kulturne in naravne dediščine".

V projekt smo pritegnili tako rekoč vso lokalno skupnost, najbolj nujni in dragoceni pa so nam bili pri teh raziskavah starejši ljudje (seniorji) – kot pričevalci, informatorji, t. i. raziskovanci. A kmalu jih je projekt tako "zanimiral in zmotiviral", da so postali sodelavci raziskav in soavtorji ali tudi avtorji objav.

To je bilo še v t. i. predinternetni dobi. Izsledke smo objavljali v časopisu, ki ga je izdajalo in financiralo kulturno društvo in ga je prejemale vsako gospodinjstvo. Časopis pa nam je začel povzročati vse več preglavic (vse večji obseg, vse pogostejše izdaje, stroški z oblikovanjem in tiskanjem, težave z razpečevanjem po hišah ...). Leta 2006 smo na občnem zboru društva Preločanom predstavili edini možni izhod: vzpostavitev spletne strani.

Predstavili smo jim njene prednosti: z objavljanjem ne bo stroškov, prav tako ne z razpečevanjem, dostopno bo ne samo tistim, ki so dotlej časopis prejeli v poštni nabiralnik, ampak vsem zainteresiranim po vsem svetu, že objavljeno bomo lahko kadarkoli posodobili, dodali nova dognanja ... Ker bo bolj vidno, bo tudi bolj vplivno in bolj prispevalo k prepoznavnosti Preloke.

Starejši so novico sprejeli precej zadržano, tudi s pikrimi pripombami, da so zdaj že drugič v življenju postali nepismeni ... A hkrati jim je privlačilo to, da bodo poslej njihova pričevanja in s tem njihova imena vidna po vsem svetu, da se bomo lahko prek spletne strani povezovali s sorodniki v Ameriki, Avstraliji, na Švedskem ... Vsak začetek je navadno težak, tudi ta. A motivacija za opismenjevanje je bila pri ljudeh močna. In uredniški odbor jo je še spodbujal z nekaj odmevnimi akcijami, ki so podžigale pri ljudeh radovednost (firbec).

Najprej smo na Preloki izpeljali velikopotezno akcijo digitaliziranja starih fotografij iz družinskih arhivov in smo začeli te fotografije, seveda vsebinsko raziskane, objavljati na spletu. Nastala je obsežna fototeka. Kmalu je navdušenje nad portalom www.preloka.si zajelo tudi naše izseljence po svetu, tudi že staro oziroma starajočo se populacijo (in z leti tudi vse bolj nostalgичno). Po e-pošti so začele prihajati že digitalizirane črno-bele fotografije, navadno z zahvalami, da jim zdaj omogočamo pot domov tudi prek spleta. Na ta pisma smo se v uredništvu Preloke.si odzivali še posebej tenkočutno, e-pisma smo navadno objavili, prav tako njihove posebej zanimive skenirane fotografije. Kot zdaj vemo, so se mnogi med njimi morali za svoj "podvig" predhodno računalniško opismeniti.

Potomci teh izseljencev (druga ali že tretja generacija) pa so začeli navezovati stike z nami, da jim pomagamo pri iskanju njihovih korenin, z rodoslovnimi podatki. Pomemben katalizator "digitalizacije" Preločanov je bilo tudi zbiranje donacij v sklad za obnovo šole. Pa seveda spletna dražba slik, doniranih za revitalizacijo te šole. Zelo odmevna so bila in so še nagradna vprašanja (na primer že prvo). Pa humor, ki smo ga vpeljali z oglašnji fiktivnih likov: preloški kume, preloška kuma, lucki kume.

Danes ima ta spletni portal, ki deluje neprekinjeno že 17 let in na katerem je objavljenih že več kot 2.500 avtorskih prispevkov, že več kot 3 milijone virtualnih Preločanov, raztresenih po svetu, ter takih in drugačnih prijateljev Preloke. So dnevi, ko zabeležimo tudi po 1000 in več obiskovalcev. Tudi po zaslugi tega portala ima Preloka že vrsto let "optiko" in njeni prebivalci so v glavnem "digitalizirani".